

Návraty do Ol Pejety

Jan Svatoš

Vedoucí expedice Jan Svatoš a wildlife manager rezervace Ol Pejeta Batian Craig (rs)

Nejen české nosorožce Súdána, Nájín, Fatu a Suniho, ale také monumentální výhled na druhou nejvyšší horu Afriky či netradiční aktivity jako stopování lvů – to vše nabízí rezervace Ol Pejeta, která se stala jedním z cílů expedice Fotografické návraty. Dokonce hned dvakrát.

Pohledy nosorožcům

Do Ol Pejety jsme zavítali poprvé 8. srpna – naší misí bylo doručit a předat vítězné obrázky ze soutěže *Namaluj pohlednici*, které pro bílé nosorožce namalovaly české děti s přáním, aby se podařila záchrana severního poddruhu a aby se „naši krajané“ dobře množili. Pět vítězných snímků mělo do Keni putovat původně poštou, připadalo mi ale symbolické předat obrázky s tak upřímným poselstvím strážcům rezervace, jejímu vedení a nakonec i samotným nosorožcům osobně. Ol Pejeta ležela nedaleko expediční trasy a malé odbočce před cestou na vyprahlý sever nic nebránilo.

Náš tým měl pak jedinečnou možnost spatřit české nosorožce z bezprostřední vzdálenosti. Na vlastní oči jsme také viděli, jak dobře je o ně pečováno, a že jim nic nechybí. Největším překvapením pro nás pak bylo, když jsme pod horou Mt. Kenya zaslechli z úst rangerů české „pojď sem“ a „honem“. Vedení parku a českým nosorožcům jsme před televizní kamerou vyřídili vzkaz od českých dětí a zároveň přidali

přání naše – bylo proto o to milejší, když jsme četli říjnové zprávy z této rezervace. Právě ty oznamovaly první náznaky a pokusy o páření. Nezbyvá než dále držet palce...

Pod dohledem hory Kenya

Existuje jen málo soukromých rezervací v Africe, které si rychle získají vaše srdce. Ol Pejeta se nachází v distriktu Laikipia a je vzdálena pouze tři hodiny jízdy z hlavního města Nairobi. „Portfolio zážitků“, které nabízí, je velmi široké – s 360 km² je rezervace největším útočištěm pro černé nosorožce ve východní Africe a také jediným místem v Keni, kde člověk může pozorovat šimpanze. Umožňuje to rezervace Sweetwaters Chimpanzee Sanctuary, která úzce spolupracuje s Institutem Jane Goodallové. Místní správa parku nabízí návštěvníkům pestrou řadu aktivit – mohou si např. vyzkoušet stopování lvů nebo noční game drive, který je ve většině keňských NP zakázán. Další devizou této rezervace je infrastruktura a zejména pak bezpečnostní situace – Ol Pejeta je pečlivě střežena, chráněna plotem a uvnitř se pravidelně střídají pěší i letecké ozbrojené patroly. Můžete tu také vyzkoušet některá unikátní nocoviště – k dispozici je totiž nejen luxusní ubytování v lodgi, ale i v kempch, včetně jedinečného *special campsite* u říčky, kde máte možnost zvířata pozorovat přímo ze stanu.

Bezvadné fungování této instituce a zejména kvalitní výsledky v ochraně divokých zvířat dokládají poslední trend současnosti – totiž, že soukromé rezervace v ochraně přírody mnohdy předčí ty státní. Dokládají to nejen statistická čísla, ale i obliba rezervace mezi místními. Právě ti mají na fungování rezervace značný vliv – lokální obyvatelé jsou do ochrany přírody zapojováni a zároveň pak těží z ekonomických výdělků. Z doposud generovaných financí byly postaveny školy a zdravotnické zařízení, rezervace se navíc podílí na několika výzkumech a chová také speciální dobytek plemene *Boran*.

Fotografická výzva

Manažer rezervace Batian Craig mne požádal, zda bych české nosorožce po návratu z naší expedice zdokumentoval starou kamerou Bolex RX 5. Při cestě zpět jsme tak zavítali do Ol Pejety podruhé, abychom zde strávili plné tři dny. Čeští nosorožci byli nafilmováni na 16mm černobílý film a nakonec budou i oni zvětšeni v dokumentu, který jsem dokončil v koprodukcí s Českou televizí.

Pro fotografy je Ol Pejeta místem, kde snímky mohou získat neocenitelný nádech v podobě tiché, nehybné a nebývale krásné modelky – majestátní hory Mt. Kenya. Druhá nejvyšší hora Afriky s 5 199 metry shlíží za dobrého počasí na všechna travnatá úbočí, která tomuto kraji propůjčila věhlas už za doby laikipijských Masajů. Doslovný překlad slova *Pejeta* v jazyku *Maa* znamená místo, které hoří – název odkazuje na doby, kdy tuto oblast zasáhl dobytčí mor a pastevcí byli nuceni zapálit všechny dobytek. Mt. Kenya však není jedinou dominantou tohoto kraje. Pokud „Kirinyagu“ zahálí mraky, fotografové nemusí zoufat, další krásnou kulisu snímkům propůjčuje silueta pohoří Aberdares. Do prvního i druhého plánu mohou cestovatelé komponovat celou řadu divokých zvířat. Není přítom bez zajímavosti, že rezervace

Ranger Mohammed s jedním z vítězných obrázků namalovaných českými dětmi (*js*)

Ošetřovatel Jimmy vedle Fatu (*js*)

Ol Pejeta má v Keni jednu z největších „wildlife ratio“, tady hustotu divoké zvěře na km². Kromě ohrožených a přísně střežených nosorožců a vzácných šimpanzů můžete v Pejetě spatřit i další tvory z velké pětky – lvy, levharty, slony a buvoly. Nechybí samozřejmě ani gepardi, žirafy, různé druhy antilop nebo vzácné zebry Grévyho či pes hyenový.

Vítaným komfortem pro všechny návštěvníky je pak systém dobře udržovaných cest s přehlednou navigací, který je sjízdný za každého počasí (s pohonem na všechna čtyři kola). Skutečnou lahůdkou jsou pak některá zákoutí, zejména místní mokřady – v atmosféře ranní mlhy vypadají vodušky, afričtí jeřábi, sloni a ibisové doslova jako prehistoričtí poslové z obrazů Zdeňka Buriana.

Ze ZOO rovnou do Afriky

Vzhledem k partnerství s expedicí Fotografické návraty se cesty královédvorské zoo a našeho týmu potkaly několikrát ještě před odletem do severní Keni. Ředitelka zoo, RNDr. Dana Holečková, se stala odbornou konzultantkou a byla i hlavní patronkou symbolického startu expedice z nejmenšího náměstí na Vysočině. Kromě toho, že se naše expedice stala patrony již zmíněné dětské výstavy, zahajovali jsme také výstavu o dr. Emilu Holubovi v červenci.

V rámci partnerství a spolupráce poskytla ZOO Dvůr Králové expedici Fotografické návraty prostory k přípravám, které vyvrcholily 13. července. Hlavní náplní byla imitace situací, ve kterých jsou zvířata konfrontována starou filmovací a fotografickou technikou. To se podařilo – protože právě v těchto okamžicích jsme si vyzkoušeli naši schopnost reagovat na nenadálé změny v chování zvířat a zároveň se tak připravili na to, co nás bude na severu Keni čekat. Ve výběhu nosorožců jsme dokonce zažili několik opakovaných zastrášovacích útoků, protože nosorožcům se nelíbil zvuk mé kamery Bolex RX 5. Vše bylo sledováno a filmováno samozřejmě z bezpečné vzdálenosti za příkopem. Třídenní kemp zahrnoval mj. i několik výjezdů v safari, kde byla jedinečná příležitost fotografovat a natáčet zvířata v bezprostřední blízkosti. Imitace afrických podmínek byla téměř dokonalá, tropické teploty dosahovaly 33 stupňů a nádherné prostředí královédvorské zoologické zahrady vytvářelo dokonalou atmosféru Afriky. Tréninkový pobyt skončil ve čtvrtek 15. 7., tedy přesně tři týdny před skutečným startem expedice do severní Keni.

Vyvrcholením spolupráce byl pátek 10. prosince 2010, kdy bylo v restauraci U Lemura v královédvorské zoo slavnostně zahájeno celorepublikové turné mé autorské výstavy s názvem „AFRICA OBSCURA“.

O expedici

Expedice Fotografické návraty 2010 je myšlenkou fotografa, žurnalisty a absolventa FAMU Jana Svatoše. V srpnu tohoto roku zamířil jeho tým do Keni, který v náročném terénu vyprahlého keňského severu fotografoval Afriku starou analogovou technikou, včetně klasického vyvolávání filmů. Expedice chtěla zjistit, zda současný člověk hýčkaný moderními technologiemi dokáže ještě pořídít snímky skutečné Afriky starými fotografickými a filmařskými aparáty a zda dokáže přírodu vnímat stejně citlivě jako kdysi fotografičtí průkopníci. Vedle analogových přístrojů expedice operovala s moderními digitálními fotoaparáty. Účelem nebylo stavět tyto dvě fotografické metody do opozice, ale spíše poukázat na to, jak ovlivňují práci a myšlení fotografa v terénu, a také na to, kam fotografování na tomto kontinentu dospělo za téměř sto let svého vývoje. Projekt byl realizován pod patronací Ambasády ČR v Keni a pod přímou záštitou české velvyslankyně v Nairobi, paní Margity Fuchsové. Jan Svatoš spolupracoval na projektu s mezinárodními institucemi – např. s Martin and Osa Safari Museum (USA), Kenya Wildlife Service, televizní fakultou FAMU nebo se ZOO Dvůr Králové.

Mount Kenya (js)